

Till

Hägersten-Liljeholmens
stadsdelsnämnd
2009-04-16

Underlag till budget 2010 och inriktning 2011-2012

Förslag till beslut

1. Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens förslag till underlag till budget för år 2010 och inriktning för år 2011 och 2012.
2. Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd överlämnar förslaget till kommunstyrelsen för fortsatt beredning.

Maria Mannerholm
stadsdelsdirektör

Sammanfattning

Förvaltningens förslag utgår från stadens övergripande inriktningsmål och Vision 2030. Utvecklingen av ekonomin, tillgången på arbetskraft samt medborgarnas efterfrågan på de tjänster som stadsdelsnämnden tillhandahåller är de viktigaste faktorerna för utvecklingen av verksamheterna. För att kunna uppfylla målen för verksamheterna inom av kommunfullmäktige beslutad ekonomisk plan krävs besparings- och effektiviseringsåtgärder om ca 40 mnkr per år under planperioden.

ÄRENDETS BEREDNING	1
INLEDNING	1
KOMMUNFULLMÄKTIGES INRIKTNINGSMÅL	2
STOCKHOLM SKA VARA EN ATTRAKTIV, TRYGG, TILLGÄNGLIG OCH VÄXANDE STAD FÖR BOENDE, FÖRETAGANDE OCH BESÖK.....	2
KVALITET OCH VALFRIHET SKA UTVECKLAS OCH FÖRBÄTTRAS.....	2
STADENS VERKSAMHETER SKA VARA KOSTNADSEFFEKTIVA.....	3
NÄMNDENS VERKSAMHETSOMRÅDEN	4
NÄMND- OCH FÖRVALTNINGSADMINISTRATION.....	4
INDIVID- OCH FAMILJEOMSORG	5
FLYKTINGMOTTAGANDE	6
STADSMILJÖVERKSAMHET	6
FÖRSKOLEVERKSAMHET	6
ÄLDREOMSORG	8
STÖD OCH SERVICE TILL PERSONER MED FUNKTIONSNEDSÄTTNING.....	13
KULTUR- OCH FÖRENINGSVERSAMHET	14
ARBETSMARKNADSÅTGÄRDER	14
EKONOMISKT BISTÅND.....	15
INVESTERINGAR	16
ÖVRIGA REDOVISNINGAR	16
EKONOMI	16
LOKALFÖRSÖRJNINGSPLAN	17

BILAGOR

1. Stadsledningskontorets blanketter
2. Lokalförsörjningsplan
3. Protokollsutdrag nämnd 2009-04-16
4. Protokollsutdrag förvaltningsgrupp inklusive arbetsmiljökommittén 2009-04-07

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom samtliga avdelningar och sammanställts inom ekonomiavdelningen. Förhandling i förvaltningsgrupp enligt samverkansavtal sker den 7 april.

Inledning

Nämnden ansvarar för de flesta kommunala uppgifterna i området, bl.a. förskolor, ungdomsgårdar, social omsorg inkl. verksamheter för personer med funktionsnedsättning, parkanläggningar samt äldreomsorg. Framtidsfrågorna har ett stort utrymme för att förvaltningen ska kunna välja de rätta och effektiva vägarna framåt. Utgångspunkten är stadens Vision 2030. Förvaltningen ska präglas av ekonomisk, miljömässig och social hållbarhet. Visionen är goda levnadsvillkor för alla genom samverkan mellan medborgare, stadsdelsnämnd och förvaltning. Organisationen ska vara öppen inåt och utåt för att kunna fånga upp idéer och förändringsbehov. Ökad upphandling, avknoppning och valfrihet sätter avtalstrohet i fokus.

Bokslutet för Hägerstens och Liljeholmens stadsdelsnämnder 2008 visade, efter resultatdispositioner, ett underskott med 3,8 mnkr. Underskottet berodde i huvudsak på ökade kostnader inom äldreomsorg, stöd och service för personer med funktionsnedsättning samt inom individ och familjeomsorg. Stadsdelsnämndens kostnader för administration och förvaltningslokaler beräknas minska under 2009 jämfört med 2008. De totala kostnaderna beräknas öka under planperioden 2010-2012. För att uppnå en ekonomi i balans under planperioden krävs åtgärder med ca 40 mnkr per år. Arbetet inriktas på fortsatt effektivisering av administration och lokalutnyttjande samt att strikt följa lagar och stadens riktlinjer för olika biståndsbeslut.

Seniorboende, trygghetsboende och en utvecklad hemtjänst möjliggör ett ökat kvarboende, vilket kan minska behovet av vård- och omsorgsboende under planperioden. Seniorboende och trygghetsboende är moderna och anpassade boendeformer som ökar de äldres valfrihet och tillgodoser äldres behov av trygghet, social samvaro och självständighet.

Under planperioden kommer flera verksamheter som redan upphandlats i konkurrens och nu drivs av entreprenörer att ha avtal som går ut. Nämnden ska besluta om nya upphandlingar eller återgång i egen regi. Ytterligare konkurrensutsättning av vård- och omsorgsboenden för äldre kommer att bli aktuella under planperioden. Nämnden beslutar om dessa utifrån stadens planering av hur många boenden som bör finnas och med vilka inriktningar. Verksamheter som drivs på entreprenad ska följas upp regelbundet så att avtalstrohet och kostandseffektivitet sätts i fokus.

Utifrån analys av effekterna av valfrihetssystem inom socialpsykiatri kommer nämnden att ta ställning till konkurrensutsättning av dessa verksamheter.

Utvecklingen av ekonomin, tillgången på arbetskraft samt medborgarnas efterfrågan på de tjänster som stadsdelsnämnden tillhandahåller är de viktigaste faktorerna för utvecklingen av verksamheterna. Stadsdelsområdet kommer att förändras mycket de närmaste åren. Under planperioden och därefter kommer det att ske en fortsatt stor utbyggnad av bostäder och andra förändringar av stadsmiljön. I Hägersten-Liljeholmen fanns i december 2007 totalt 65 354 invånare och 36 316 lägenheter enligt USK. I december 2008 fanns totalt 67 246 invånare för att beräknas stiga till 75 653 personer år 2012 och 81 924 personer år 2017. Totalt finns planer på ca 4 000 nya bostäder under perioden 2010-2012 i stadsdelsområdet. En fortsatt planering för fler nya bostäder kan väntas, dock med en något långsammare utbyggnadstakt på grund av den rådande konjunkturen. Detta påverkar i hög grad befolkningsutvecklingen och behovet av förskolor, stöd och service till personer med funktionsnedsättning och äldreomsorg i stadsdelsområdet.

Kommunfullmäktiges inriktningsmål

Här redovisas nämndens strategiska satsningar under respektive inriktningsmål.

Stockholm ska vara en attraktiv, trygg, tillgänglig och växande stad för boende, företagande och besök

- Fortsätta att bidra till en effektiv planprocess (stadsmiljöverksamhet).
- Behovet av lokaler till förvaltningens verksamheter ska tillgodoses vid nyproduktion av bostäder.
- Stadsdelsnämnden planerar att fortsätta utveckla partnerskapet mellan privata och offentliga aktörer i näringslivet med särskild tonvikt på de s.k. kreativa näringarna.
- Utveckla arbetet med e-baserade informationstjänster.
- Bidra till ökad trygghet och tillgänglighet i stadsdelen.

Kvalitet och valfrihet ska utvecklas och förbättras

Individ- och familjeomsorg, inkl. socialpsykiatri

- Personer som ansöker om ekonomiskt bistånd ska stöttas i att hitta annan försörjning.
- Tidiga insatser på hemmaplan till barn och ungdomar ska prioriteras.
- Hemlöshet ska förebyggas genom tidiga insatser. De som har blivit hemlösa ska erbjudas tak över huvudet samt hjälp och stöd att klara ett varaktigt boende.
- Insatserna för personer med samsjuklighet ska vidareutvecklas.
- Möjligheterna till lämpligt boende och sysselsättning för personer med psykisk funktionsnedsättning ska förbättras.
- Stödet till våldsutsatta kvinnor och barn och arbetet med våldsutövande män ska utvecklas.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

- Antalet bostäder för personer med funktionsnedsättning ska öka.

Förskoleverksamhet

- Stadsdelsnämnden ska erbjuda alla barn förskoleplats inom tre månader i enlighet med Stockholms stads platsgaranti.
- Antalet barn i småbarnsgrupperna (1-3 år) bör vara som mest 14 barn och för de äldre barnen (4-5 år) som mest 18 barn. Blandade grupper kan ha upp till 16 barn.
- Andelen förskollärare i förskolan ska öka.
- Förskolorna ska kartlägga risk- och skyddsfaktorer i förskolan för att främja barnens hälsa och likabehandling.
- Förskolan ska arbeta med att stärka alla barns identitet och självkänsla. Förskolans arbete skall aktivt bidra till jämställdhet, respekt och likabehandling.
- Förskolorna ska arbeta medvetet och aktivt med språkutvecklande arbetssätt.
- Förskolan ska följa och dokumentera barnens lärande och utveckling. Dokumentation skall ge underlag till planering av verksamhet och utvecklingsarbete.
- Rutiner och dokumentation för övergången mellan förskola och skola ska finnas.
- Förskolan dokumenterar utvecklingssamtalen som en grund för samverkan med hemmet, om det enskilda barnets utveckling.

Äldreomsorg

- Äldreomsorgen ska präglas av rättsäkerhet, god kvalitet, värdighet, trygghet, gott bemötande, jämställdhet och mångfald.
- Insatserna ska anpassas individuellt i samråd med den äldre och erbjuda ökade möjligheter till stimulans i vardagen.
- Äldre ska få en god och säker hälso- och sjukvård.
- Äldre ska ges ökade möjligheter att bo kvar genom förebyggande insatser och en utvecklad hemtjänst som möter varje brukares individuella och specifika behov.
- Anhöriga ska uppleva att de får stöd och hjälp utifrån sin aktuella situation.

Stadens verksamheter ska vara kostnadseffektiva

- Fortsatt effektivisering av administration och lokalutnyttjande.
- Arbetet fortsätta arbetet med upphandling och att skapa goda förutsättningar för verksamheter som vill knoppa av.
- Avtalstroheten ska öka i nämndens verksamheter.
- E-tjänster och projekt ska utvecklas för att effektivisera servicen.
- Säkerhetsarbetet och den interna kontrollen ska utvecklas med utgångspunkt från risk- och väsentlighetsanalysen.
- Bidra till kunskap, engagemang, samsyn om Vision 2030.
- Sjukfrånvaron ska sänkas genom aktiv rehabilitering och andra insatser som det förebyggande arbetsmiljöarbetet.

Nämndens verksamhetsområden

Nämnd- och förvaltningsadministration

Verksamhetens utveckling och förändringar i förutsättningar

Nettokostnaderna för nämnd- och förvaltningsadministration har minskat med 7,6 mnkr från bokslut 2007 till verksamhetsplan för 2009. Minskningen beror huvudsakligen på effekten av sammanslagningen av Hägerstens och Liljeholmens stadsdelsförvaltningar och vakanshållning av tjänster.

(mnkr)	Bokslut 2007	Bokslut 2008	Utfall jämfört med budget 2008	VP 2009	Förändr. Bokslut 2007- VP 2009	Förändr. i plan 2010
Nämnd- o. förvaltningsadmin.	55,9	44,0	3,7	48,3	-7,6	

Utvecklingen av serviceförvaltningen, med bl.a. en gemensam löne- och ekonomiadministration, har lett till förändringar i organisationen och ytterligare förändringar kommer att ske under planperioden genom införandet av GSIT. Formerna för ILS-arbetet har förändrats genom införandet av ILS-webben. Fortsatt utveckling av rutiner och arbetssätt kommer att ske. Sjukfrånvaron var under 2008 i genomsnitt 9,9 % i Hägersten - Liljeholmen vilket är en minskning jämfört med 2007.

Prioriteringar

Arbetet med upphandling och att skapa goda förutsättningar för verksamheter som vill knoppa av ska fortsätta. Avtalstroheten ska öka i nämndens verksamheter. E-tjänster och projekt ska utvecklas för att effektivisera servicen. Internt ska användningen av LISA självservice öka. Särskilda utbildningsinsatser i LISA-självservice genomförs under 2009. Säkerhetsarbetet och den interna kontrollen ska utvecklas med utgångspunkt från risk- och väsentlighetsanalysen. Förvaltningen ska bidra till kunskap, engagemang och samsyn om Vision 2030, bl.a. genom att ha Vision 2030 som utgångspunkt i framtagande av planer, program och policyer.

Det stadsövergripande målet är att nivån för sjukfrånvaron ska vara under 5 % vid utgången av 2010. För att kommunfullmäktiges mål ska uppnås, måste nämnden vidta ytterligare åtgärder för att minska sjukfrånvaron. Sjukfrånvaron ska sänkas genom förebyggande hälso- och arbetsmiljöarbete samt genom aktiv rehabilitering. Strategiska inriktningsområden för arbetet med hälsa och arbetsmiljö under 2009 och under planperioden är bl.a. kartläggning och analys i samverkan med företagshälsovården, kontroll över korttidsfrånvaron, kunskapsspridning och utbildningsinsatser för chefer och medarbetare. Fokus på hälsa sker i organisationen genom ledningens engagemang och av förvaltningens hälsocoacher. Vikten av att arbeta med perspektivet hälsa framhålls inom alla områden.

Individ- och familjeomsorg

Verksamhetens utveckling och förändringar i förutsättningar

Nettokostnaderna för individ- och familjeomsorg har minskat med 8,6 mnkr från bokslut 2007 till verksamhetsplan 2009. Mellan 2007 och 2008 har nettokostnaderna ökat vilket beror både på ökade kostnader inom barn och ungdomsverksamhet och vuxna samt minskade intäkter från migrationsverket. För år 2009 har de budgeterade nettokostnaderna minskat genom tilldelningen från stadens resursfördelningssystem. Tilldelningen enligt plan för 2010 är oförändrad jämfört med 2009.

(mnkr)	Bokslut 2007	Bokslut 2008	Utfall jämfört med budget 2008	VP 2009	Förändr. Bokslut 2007- VP 2009	Förändr. i plan 2010
Individ o. familjeomsorg	123,3	126,0	-9,7	114,7	-8,6	0,0

Prioriteringar

Satsningen på egenregistöd på i stadsdelsområdet till utsatta barn och ungdomar fortsätter för att ge bättre stöd och minska kostnaderna för institutionsvård och köpt öppenvård. Ungdomar som inte kan bo kvar hemma får bo i träningslägenhet eller i försökslägenhet med stöd av ungdomsstöd.

Inom socialpsykiatrien sker förhoppningsvis en utbyggnad av antalet stödbostäder som i första hand upplåts till yngre personer med psykiska funktionshinder. Till den målgruppen riktar sig också mötesplatsen Kravatten och en hälsocoach, som tränar tillsammans med brukarna.

Vid den lokala beroendemottagningen arbetar förvaltningen tillsammans med landstinget för att förbättra insatserna för personer med både missbruk och psykiatrisk problematik. Förvaltningen har tillskapat ett stödboende för personer med missbruk och utan egen bostad för att stötta dem så att de i framtiden ska klara ett eget boende. Boendestödjare kommer att arbeta med personer med alkoholmissbruk i syfte att undvika vräkning.

Genom kvinnofridsprojektet Athena har stödet till kvinnor som utsatts för våld i nära relationer och till barn som bevittnat våld utvecklats. Avsikten är att permanenta insatserna efter projektidens slut.

Kompetensutvecklingen för personalen kommer att inriktas på utbildning i utredningsmetodik och evidensbaserad insatsmetodik. Satsningarna totalt förväntas ge kostnadsminskningar under planperioden.

Flyktingmottagande

Verksamhetens utveckling och förändringar i förutsättningar

Nettokostnaderna för flyktingmottagande har minskat med 3,6 mnkr från bokslut 2007 till verksamhetsplan 2009. Minskningen beror på färre flyktingar. Tilldelningen enligt plan för 2010 är oförändrad jämfört med 2009. Förvaltningen har svårt att bedöma hur den framtida tillströmningen blir av flyktingar. Händelser i omvärlden kan medföra att antalet flyktingar ökar.

(mnkr)	Bokslut 2007	Bokslut 2008	Utfall jämfört med budget 2008	VP 2009	Förändr. Bokslut 2007- VP 2009	Förändr. i plan 2010
Flyktingmottagande	7,8	4,4	0,2	4,2	-3,6	0,0

Prioriteringar

Flyktingar och övriga nyanlända som deltar i introduktionsprogrammet ska ha heldagsaktivitet med SFI och yrkespraktik genom deltagande på Jobbtorg.

Stadsmiljöverksamhet

Verksamhetens utveckling och förändringar i förutsättningar

Nettokostnaderna för stadsmiljöverksamhet har ökat med 1 mnkr från bokslut 2007 till verksamhetsplan 2009. Tilldelningen 2009 ökar med 0,3 mnkr enligt plan. Ökningen beror på förändringar i stadens resursfördelningsnyckel. Kapitalkostnaderna har ökat med 2 mnkr mellan bokslut 2007 och verksamhetsplan 2009.

(mnkr)	Bokslut 2007	Bokslut 2008	Utfall jämfört med budget 2008	VP 2009	Förändr. Bokslut 2007- VP 2009	Förändr. i plan 2010
Stadsmiljö	12,6	13,6	-0,6	13,6	1,0	0,3
Kapitalkostnader	3,1	4,1	0,6	5,1	2,0	0,0

Prioriteringar

För att kostnadseffektivisera verksamheten ska fortsatt utveckling av resursallokeringen för drift och underhåll ske. Behovet av papperskorgar ska inventeras och antalet utökas vid behov. Inkomna synpunkter angående klotter, brister i belysning och andra otrygghetsskapande faktorer i stadsdelsområdet ska på ett systematiskt sätt tas emot och följas upp.

Förskoleverksamhet

Verksamhetens utveckling och förändringar i förutsättningar

Nettokostnaderna för förskola har ökat med 35,9 mnkr från bokslut 2007 till verksamhetsplan 2009. Ökningen beror på ökade prestationer och en ökad schablon. Tilldelningen enligt plan för 2010 har minskat med 0,2 mnkr jämfört med 2009 för effektivisering av administrationen. Beräknade prestationsökningar ingår inte i förändringen.

(mnkr)	Bokslut 2007	Bokslut 2008	Utfall jämfört med budget 2008	VP 2009	Förändr. Bokslut 2007- VP 2009	Förändr. i plan 2010
Förskola	306,4	335,9	6,3	342,3	35,9	-0,2

Det finns nio förskoleområden inom Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning.

Prognosen för de närmsta åren visar att Hägersten - Liljeholmen är ett av de områden i staden där det byggs många nya bostäder. Antalet barn inom förskolan i området fortsätter att öka bl.a. med anledning av den nya bostadsbebyggelsen. Ökningen börjar dock avta något enligt flerårsprognosen för åren 2008 – 2012. I föregående prognos var ökningen 80 barn under 0 år medan den nu är 16. Ökningen för barn 1-5 år var prognosen var i föregående prognos 918 barn men visar nu 728. Det finns en osäkerhetsfaktor i prognosen då en del byggprojekt har skjutits upp.

	2008	2012	Förändring
Antal barn 0 år	1223	1239	16
Antal barn 1-5 år	4206	4934	728
Totalt	5429	6173	744

Källa: USK

Prioriteringar

Arbetet fortsätter med att möta den ökande efterfrågan på förskoleplatser och samtidigt bevara antalet barn per barngrupp inom önskad ram, där barnantalet inte bör överstiga 14 barn i åldern 1-3 år, 18 barn i åldern 4-5 samt 16 barn i blandade grupper. Under de närmaste åren kommer fler förskolor att behöva byggas för att kunna tillgodose behovet av förskoleplatser. Planering för utbyggnad av förskolan tar hänsyn till framtida förändringar av efterfrågan av förskoleplatser med en blandning av tillfälliga och permanenta lösningar. Fortsatt samverkan mellan förskola, förskoleklass och skola är angeläget. En viktig fråga för flera områden i stadsdelen är hur tillgången på grundskolor skall lösas. Särskilt angeläget är detta i Gröndal och Midsommarkransen/Telefonplan. Denna fråga hanteras främst av utbildningsförvaltningen, men samråd om lokaler och behov av lokaler är önskvärt.

Tillskapande av flerfamiljssystem, utegrupper samt införande av vårdnadsbidrag erbjuder även föräldrar ökad frihet vid valet av barnomsorg. Nämnden ska även stimulera framväxten av privata alternativ.

Med ökande krav på pedagogiskt utbildad personal inom förskolan kommer nämnden aktivt arbeta för att öka andelen förskollärare inom verksamheten bl.a. genom att erbjuda förskolans personal kompetensutveckling. Medarbetarnas kompetensutveckling kommer

även uppmuntras i syfte att trygga en fortsatt personalförsörjning inom förskolans verksamhet då det är stor brist på pedagogiskt utbildad personal.

Förskolorna kommer att arbeta vidare med språkutveckling och jämställdhet inom verksamheten. Förskolorna kommer även att fortsätta samarbetet med skolans verksamhet för att skapa en trygg övergång för de blivande skolbarnen.

I den fortsatta utvecklingen av förskolans kvalitet är lärandet en prioriterad fråga. Arbetet för att ytterligare höja kvaliteten i förskoleverksamheten fortsätter utifrån de utvecklingsområden som har identifierats i t.ex. inspektionsrapporter och kvalitetsredovisningar. Att utveckla kvalitetsmått och metoder för utvärdering som relaterar till förskolans mål och uppdrag är ett prioriterat område de närmsta åren.

Fortsatt stöd till förskolans chefer i deras ledarroll samt kompetensutveckling på både stadsdelsgemensam och individuell nivå är viktiga delar i arbetet med att förbättra kvaliteten inom verksamheten. Det är också angeläget att säkra tillväxten av nya ledare inom förskolan samt fundera över vilka kompetenser som krävs för att leda förskoleområden.

Förvaltningen kommer att följa hur införande av förskolepeng och vårdnadsbidrag påverkar förskoleverksamheten. Likaså kommer förvaltningen att noga följa det globala ekonomiska lägets utveckling och påverkan på samhällsutvecklingen. Det är svårt att förutse hur den finansiella oron kommer att påverka stadsdelens bostadsbyggande, inflyttning och behovet av barnomsorg. Justeringar i planer kan behövas men kan vara svåra att åstadkomma så snabbt som behov kan uppstå.

Äldreomsorg

Verksamhetens utveckling och förändringar i förutsättningar

Nettokostnaderna för äldreomsorg har ökat med 47,4 mnkr från bokslut 2007 till verksamhetsplan 2009. Ökningen beror huvudsakligen på höjningen av ersättningsnivåerna till utförarna. Tilldelningen enligt plan för 2010 har minskat med 2,3 mnkr jämfört med 2009. Minskningen beror på att antalet äldre över 80 år fortsätter att minska under planperioden.

(mnkr)	Bokslut 2007	Bokslut 2008	Utfall jämfört med budget 2008	VP 2009	Förändr. Bokslut 2007- VP 2009	Förändr. i plan 2010
Äldreomsorg	488,6	512,2	-11,7	536,0	47,4	-2,3

Nämndens uppgift är att organisera och samordna verksamheten så att de samlade resurserna används effektivt och erbjuder de äldre en äldreomsorg med hög kvalitet. Under rubriken prioritering beskrivs nämndens arbete närmare.

Ett aktivt, värdigt och tryggt åldrande utgör grundsynen i vision 2030. Det ska finnas ett brett utbud av insatser, olika boenden, service och hälso- och sjukvård, som gör det möj-

ligt för äldre att leva ett självständigt liv utifrån sina individuella behov och önskemål. Närstående/anhöriga erbjuds individuellt anpassade stödinsatser. När behov finns av vård och omsorg, kan den äldre efter biståndsbeslut välja olika vård- och omsorgs givare. Utbudet ska säkerställa god kvalitet, valfrihet och mångfald. Äldreomsorgen präglas av inflytande, individualisering ”valfrihet i vardagen”, värdighet och trygghet.

Befolkningsutveckling och behov	2009	2010	2011	2012
65 år -	8 970	9 160	9 350	9 600
80 år -	3 460	3 360	3 270	3 190
Behov av hemtjänst i ordinärt boende	1 020	1 010	1 010	1000
Behov av vård- och omsorgsboende exkl. korttidsboende	540	540	540	530
Behov av servicehus med hemtjänst	270	270	270	270

USK ”Prognos över antalet äldreomsorgstagare i Stockholm 2007-2040”

I Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd, liksom i staden totalt, minskar antalet äldre över 80 år under planperioden och framtill 2017 för att därefter öka. Antalet personer som bodde permanent på vård- och omsorgsboende och antalet personer med hemtjänst ökade dock under 2008. I december 2008 bodde 616 personer på vård- och omsorgsboende, varav ett 30-tal på korttidsboende. Ca 1370 personer hade hjälp av hemtjänst. Ett ökat antal äldre som tidigare inte haft kontakt med äldreomsorgen har hastigt behövt omfattande hemtjänstinsatser eller permanent placering på ett vård- och omsorgsboende. Antalet äldre boende i andra kommuner som ansökt om vård- och omsorgsboende i stadsdelen har också ökat.

Behoven har minskat något. I februari 2009 var antalet placeringar på vård- och omsorgsboende 599 platser. Behoven ligger dock högre än USK:s prognos. Gällande servicehusboende, bor ca 300 personer på servicehus, varav ca 260 har hemtjänstinsatser, vilket i stort sett ligger i linje med USK:s prognos.

Förvaltningen befarar att tendensen med kortare vårdtider inom landstingets slutenvård/geriatrik kan komma att öka behovet av vård- och omsorgsboende, korttidsboende, hemtjänst eller andra kommunala insatser. Det är angeläget att staden och stadsdelarna har en nära samverkan med landstinget för att säkerställa en trygg vårdkedja.

Fr.o.m. 1 juli 2008 infördes en valfrihetsmodell för vård- och omsorgsboende inom äldreomsorgen, som innebär att den äldre efter biståndsbeslut väljer till vilket vård- och omsorgsboende man önskar flytta. Fr.o.m. 1 juli 2009 införs också valfrihet för dagverksamhet.

Alltfler äldre väljer också boenden, vilket är positivt. Modellen har inneburit nya uppdrag för biståndshandläggarna, såsom vårdbehovsmätningar och köhantering, som utförs inom ramen för verksamhetens budget.

Äldreomsorgen i Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd erbjuder en mångfald av utförare, såväl privata som kommunala utförare finns för vård- och omsorgsboende inom valfrihetsmodellen och för hemtjänst inom kundvalsmodellen.

Två boendeenheter vid Fruängsgårdens B-hus, Ängsgården med inriktning somatik och demens och Lingården med demensinriktning, totalt 128 platser, drivs sedan november 2008 på entreprenad. Avtalet löper fram t.o.m. 30 september 2011. Om parterna är överens kan avtalet förlängas på samma villkor i två år med möjlighet till ytterligare förlängning i två gånger två år. Längsta möjliga sammanlagda avtalstid är nio år. Åsengården med 29 demensplatser, drivs fr.o.m. 1 oktober 2008 av en ny entreprenör med samma avtalstid som ovan. Verksamheten har även tidigare drivits på entreprenad.

Enhet	Utförare	Servicehus	Somatik	Demens	Korttidsboende
Fruängsgårdens servicehus	Egen regi	104			
Ängsgården	Carema		40	24	
Lingården	Carema			64	
Axgården	Egen regi		21	8	
Axgården med husdjursinriktning	Egenregi		11	9	
Kastanjen	Egen regi	45	27	24	16-18
Åsengården	Vingslaget			29	
Axelsbergs servicehus	Egen regi	121			
Trekantens servicehus	Egen regi	100			
Totalt		370	99	158	16-18

Boenden för äldre i Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd 2009

Upphandling av ytterligare vård- och omsorgsboenden kommer att utredas under planperioden.

Hägersten-Liljeholmen fortsätter att samverka med stadsdelarna Skärholmen och Älvsjö om boendepaneringen i Västra Söderort. I planeringen är det angeläget att få en bra balans mellan tillgång och efterfrågan, så att de äldres behov och val av vård- och omsorgsboende kan tillgodoses.

Kastanjens sjukhem uppfyller idag inte kraven på fullvärdig boendestandard. De boende har egna rum men delar hygienutrymmen. Ett demensboende bör ha max 8-9 boende. De båda boendena vid Kastanjen, Prästkragen och Gullvivan har 12 boende. Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd har därför föreslagit att en huskropp på Axelsbergs servicehus, hus 41, byggs om till vård- och omsorgsboende med 54 platser. När det är ombyggt och klart under 2011, flyttas Kastanjens permanenta platser för vård- och omsorgsboende hit. Kastanjens servicehus avvecklas och omvandlas förslagsvis till trygghetsboende. Stadsdelsnämnden kan själv fatta beslut om Kastanjen, enligt kommunfullmäktige.

Utformningen av den nya boendeformen trygghetsboende och servicehusens framtid är viktiga frågor under planperioden. Seniorboende och trygghetsboende är moderna och anpassade boendeformer som på ett bra sätt tillgodoser äldres behov av trygghet, social samvaro och självständighet. Boendeformerna innebär också ökad valfrihet, då det är den äldre själv som bestämmer när hon eller han önskar flytta till ett senior-/trygghetsboende.

Hemtjänsten fortsätter att utvecklas för att möta äldres individuella och specifika behov. Seniorboende, trygghetsboende och en utvecklad hemtjänst i samverkan med landstingets hemsjukvård, möjliggör ett ökat kvarboende.

Äldreomsorgen fortsätter att samverka med andra verksamhetsområden för ett effektivt samutnyttjande av lokaler t.ex. vid servicehusen, hemtjänsten och öppna verksamheter.

Förvaltningen bedömer att behovet av personal kommer att minska inom äldreomsorgen bl.a. utifrån föreslagna omstruktureringar av servicehusen Kastanjen och Axelsberg och ev. kommande entreprenadupphandlingar.

Enhetschefer och personal erbjuds att följa med vid ett övertagande. En övertalighet kan komma att uppstå i de fall där personal väljer att inte följa med till annan utförare.

Det kan komma att bli svårt att rekrytera biståndshandläggare och sjuksköterskor inom äldreomsorgen. Strategi och planering för åtgärder bör därför tas fram.

Prioriteringar

Äldreomsorgen är inriktad på att ge äldre stöd och insatser av god kvalitet, så att de kan leva och bo självständigt så länge som möjligt i sin hemmiljö.

Äldre och anhöriga ska ges ökade möjligheter att själv välja. En prioriterad fråga är att utveckla och förbättra informationen om äldreomsorgens olika hjälpinsatser och utförare.

Informationsfoldern, "Äldreomsorgen A-Ö" samt erbjudande om hembesök skickas ut till alla äldre över 75 år i stadsdelen under mars 2009. Informationen skickas därefter årligen till äldre som fyller 75 år.

Äldre i stadsdelen ska känna sig trygga och få snabb och rätt service och hjälp. Som ett komplement till "Äldre Direkt" finns en äldrestödsfunktion i stadsdelen. "Äldrestödet" erbjuder fördjupad information, råd och stöd till äldre, anhöriga och personal.

Andra prioriterade frågor under planperioden är samverkan med landstinget för en trygg vård och omsorg i hemmet och samverkan med pensionärs- och frivilligorganisationerna för att fortsätta att utveckla de öppna mötesplatserna med aktiviteter, kulturverksamhet och social samvaro, såsom Seniorhälsan, Antikträffen, Hövdingagården och Fenix.

Enheterna arbetar vidare med de viktiga kvalitetsområdena, kost och måltidssituationen, utevistelse, vardagsaktiviteter och kultur. Nya tekniska lösningar prövas också, t.ex. "Nyckelfri hemtjänst".

Projekt genom stimulansmedel från Socialstyrelsens bedrivs inom områdena rehabilitering, läkemedelsgenomgångar, kost och nutrition, demensvård, det sociala innehållet och förebyggande arbete, samt riktade insatser för äldre personer med psykiska funktionshinder. I stimulansmedlen ingår också kompetensutveckling.

Brukarnas synpunkter är viktiga för att ständigt utveckla och förbättra verksamhetens kvalitet. Brukarundersökningar, synpunkter och klagomål tas därför tillvara i kvalitetsarbetet. Äldreomsorgens ledningssystem för kvalitet och säkerhet fortsätter att utvecklas och arbetet med att utveckla den sociala dokumentationen och kontaktmannaskapet fortgår.

Kravmärkt Yrkesroll är en modell för systematiskt arbete med kompetensutveckling, som fr.o.m. 2009 ingår i den ordinarie verksamheten. Modellen innehåller validering av personalens kompetens, individuell kompetensutvecklingsplan, utbildningsinsatser samt ledarskapsutveckling. Förvaltningen bedömer att modellen kan utvecklas och anpassas utifrån nya kompetens- och yrkeskrav som kan komma att ställas på äldreomsorgens personal.

Ett projekt för ledarskapsutveckling i samverkan med Riga, Liepaja och Lidingö stad planeras med EU-medel.

Utbildning för övriga yrkesgrupper inom äldreomsorgen sker inom ramen för stadens satsningar.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Verksamhetens utveckling och förändringar i förutsättningar

Nettokostnaderna för stöd och service till personer med funktionsnedsättningar har ökat med 10,7 mnkr från bokslut 2007 till verksamhetsplan 2009. Ökningen beror främst på prestationsförändringar.

(mnkr)	Bokslut 2007	Bokslut 2008	Utfall jämfört med budget 2008	VP 2009	Förändr. Bokslut 2007- VP 2009	Förändr. i plan 2010
Stöd o service till personer med funk- tionsnedsättning	175,7	187,6	-1,0	186,4	10,7	-0,1

Under senare år har prestationerna ökat markant inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning, framförallt för LASS-ärenden. Försäkringskassans nya restriktivitet vid bedömningen av LASS har fr.o.m. andra halvåret 2008 medfört kraftigt ökade kostnader för förvaltningen. Denna utveckling befaras fortsätta.

Ökningen av antalet ärenden med insatser enligt LSS förväntas fortsätta om den planerade nybebyggelsen i området blir av. Eftersom de nya fastigheterna är tillgängliga ur handikappsynpunkt förmodas en inflyttning ske av personer med framför allt fysisk funktionsnedsättning. Förvaltningen planerar även för nya gruppboendestäder i nybyggnationen. Om dessa gruppboendestäder verkligen byggs kommer nämndens kostnader att öka på grund av den höga hyresnivån i nyproducerade bostäder.

Den 1 juli 2009 inför staden ett valfrihetssystem för insatser till personer med funktionsnedsättning. I samband med detta kommer förmedlingen av plats i gruppboendestad, daglig verksamhet och korttidsvistelse att övertas av en central förmedlingsgrupp. Vilka effekter dessa förändringar kommer att få för förvaltningen är i dagsläget svårt att bedöma.

Prioriteringar

Fler bostäder behövs för vuxna med funktionsnedsättning. Mest markant är behovet av bostäder för vissa grupper med speciella behov, t.ex. personer med förvärvad hjärnskada och Aspergers syndrom samt för personer med psykiatrisk tilläggsproblematik utöver annan funktionsnedsättning. Lämpligt stöd och boende behövs också för den mycket utsatta gruppen personer med utvecklingsstörning och tilläggsproblem i form av psykisk sjukdom eller missbruk.

Planering pågår för de fyra nya gruppboendena som tillkommer under 2010-2012. Vid Telefonplan planeras en gruppboendestad med sex lägenheter under 2010. I samband med att den blir klar kommer den kvarvarande gruppboendestad som inte når upp till länsstyrelsens krav på standard att avvecklas. I Fruängen planeras en, eventuellt två, gruppboendestäder under planperioden.

För närvarande ansvarar förvaltningen för ett antal personer med psykisk funktionsnedsättning som bott mycket länge på hem för vård och boende ute i landet. Förvaltningen fortsätter med att undersöka möjligheterna till att överföra ansvaret för dessa till vistelsekommunen.

De dagliga verksamheterna för personer med funktionsnedsättning kommer att ses över vad gäller samordning och uppdelning i mindre enheter. Verksamheten vid Liljeholmsgården kan behöva flytta på grund av planerad bostadsbebyggelse. Det behövs också fler alternativ till traditionell daglig sysselsättning, främst för yngre personer med psykisk och neuropsykiatrisk funktionsnedsättning.

Förvaltningen fortsätter att strikt följa lagen och stadens riktlinjer för att hålla budget.

Kultur- och föreningsverksamhet

Verksamhetens utveckling och förändringar i förutsättningar

Nettokostnaderna för kultur- och föreningsverksamhet har ökat med 3,4 mnkr från bokslut 2007 till verksamhetsplan 2009. Av ökningen avser 2,8 mnkr att kolloerverksamhet redovisas under verksamhetsblock 7 (kultur- och föreningsverksamhet) i stället för verksamhetsblock 3 (förskoleverksamhet).

(mnkr)	Bokslut 2007	Bokslut 2008	Utfall jämfört med budget 2008	VP 2009	Förändr. Bokslut 2007- VP 2009	Förändr. i plan 2010
Kultur- o. förenings- verksamhet	16,3	16,8	2,7	19,7	3,4	-0,1

Prioriteringar

Under 2008 upphandlade förvaltningen tillsammans med innerstadsstadsdelarna konsumentvägledningstjänsten.

Arbetsmarknadsåtgärder

Verksamhetens utveckling och förändringar i förutsättningar

Nettokostnaderna för arbetsmarknadsåtgärder har minskat med 3,3 mnkr från bokslut 2007 till verksamhetsplan 2009, bl.a. till följd av en förbättrad arbetsmarknad. Efter införandet av jobbtorgen ligger ansvaret och budgeten för stadens arbetsmarknadsinsatser på jobbtorgen. Förvaltningen har endast kvar ansvaret för ca 20 platser inom offentligt skyddade arbeten (OSA) samt några rehabiliteringsplatser. Förvaltningen utför arbete med OSA även för stadsdelsförvaltningarna Skärholmen och Älvsjö.

(mnkr)	Bokslut 2007	Bokslut 2008	Utfall jämfört med budget 2008	VP 2009	Förändr. Bokslut 2007- VP 2009	Förändr. i plan 2010
Arbetsmarknads- åtgärder	6,7	2,3	1,0	3,4	-3,3	0,0

Prioriteringar

Förvaltningens huvudsakliga insatser för arbetslösa kommer att bestå av att remittera arbetslösa bidragssökande till jobbtorgen samt att noggrant följa upp dessa.

Ekonomiskt bistånd

Verksamhetens utveckling och förändringar i förutsättningar

Nettokostnaderna för ekonomiskt bistånd har ökat med 2,7 mnkr från bokslut 2007 till verksamhetsplan 2009. Mellan åren 2007 och 2008 har nettokostnaderna minskat för att sedan öka i budget för 2009 genom ökad tilldelning enligt resursfördelningsmodellen till följd av beräknade effekter av lågkonjunkturen.

(mnkr)	Bokslut 2007	Bokslut 2008	Utfall jämfört med budget 2008	VP 2009	Förändr. Bokslut 2007- VP 2009	Förändr. i plan 2010
Ekonomiskt bistånd	60,3	54,4	6,1	63,0	2,7	0,0

Antalet vuxna personer som behöver ekonomiskt bistånd bedöms öka med hänsyn till konjunkturen. De förändringar som gjorts i regelverket för sjukpenning och aktivitetsersättning förväntas också resultera i en ökning av antalet bidragstagare. Hur stor ökningen blir är dock omöjligt att prognostisera.

Januari månad år	2006	2007	2008	2009
Antal hushåll	706	554	483	500
Antal vuxna personer	781	612	524	545
Samtliga personer	1100	856	729	744

Den nybyggnation av bostäder som sker i stadsdelsområdet består huvudsakligen av bostadsrätter och jämförelsevis dyra hyresrätter. De som flyttar till dessa bostäder bör huvudsakligen vara personer som har en god ekonomi och inte är i behov av ekonomiskt bistånd. En ökning av arbetslösheten som slår mot denna grupp kan dock på sikt ge effekter för förvaltningen i form av utgifter för ekonomiskt bistånd till höga boendekostnader.

Prioriteringar

Förvaltningen fortsätter att arbeta aktivt med att stödja den enskilda till att undanröja eventuella arbetshinder och hitta egen försörjning. Alla som söker ekonomiskt bistånd pga. arbetslöshet ska vara arbetssökande hos Jobbtorget. Förvaltningen samverkar med arbetsförmedlingen, sjukskrivande läkare m.fl. om dem som har medicinska hinder till egen försörjning. Från och med 2009 är denna grupp också aktuell för insatser via jobbtorgen. Vid prövningen av rätten till ekonomiskt bistånd tillämpar förvaltningen en strikt följsamhet till lagen och stadens riktlinjer.

Investeringar

Parker och grönområden

Stadsdelsförvaltningen har till trafikkontoret lämnat förslag till parkinvesteringar för perioden 2009-2011. Projekten har hämtats ur parkplanerna för Hägersten och Liljeholmen och prioriterats i följande ordning.

1. Sannadalsparken. parkupprustning. Projektering utförd 2008 med fortsättning 2009.
2. Svandammsparken. parkupprustning.
3. Kerstin Hesselgrens park, Parkleken "Vippan" parkupprustning.
4. Klubbacken/Eolshäll. Nyanläggning/parkupprustning

Trafikkontoret gör en bedömning av stadsdelarnas förslag och tar fram ett förslag på fördelning av ekonomiska medel. Totalt fördelas för 2009 53,8 mnkr. Slutgiltiga beslut tas av kommunstyrelsen och kommunfullmäktige i september och oktober.

Driftkostnadskonsekvenser av investeringar

Nämndens investeringsbudget är mycket begränsad och driftkostnadskonsekvenserna är därför små.

Kapitalkostnader

Se blankett 2.0 bilaga 1.

Övriga redovisningar

Ekonomi

Nettokostnaderna har minskat med 110,1 mnkr från bokslut 2007 för Hägerstens och Liljeholmens stadsdelsförvaltningar till verksamhetsplan 2009 för Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning. I förändringen ingår en kostnadsminskning med 184,7 mnkr genom överlämnningen av grundskoleverksamheten till utbildningsnämnden samt en kostnadsökning med 74,6 mnkr. Kostnadsökningen beror huvudsakligen på prestations- och volymökningar samt pris- och löneökningar.

(mnkr)	Bokslut 2007	Bokslut 2008	Utfall jämfört med budget 2008	VP 2009	Förändr. Bokslut 2007- VP 2009	Förändr. i plan 2010
Stadsdelsnämnden totalt	1450,5	1303,2	-0,8	1340,4	-110,1	-2,4
Varav grundskola, sär- skola, skolbarnsomsorg	184,7	0,0	0,0	0,0	-184,7	0,0
Varav omstrukturering	9,0		0,0	0,0		0,0

Ekonomi 2008 och 2009

Bokslutet för Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd 2008 visade, efter resultatdispositioner, ett underskott med 3,8 mnkr. Underskottet berodde i huvudsak ökade kostnader inom äldreomsorg, individ- och familjeomsorg samt stöd och service till personer med funktionsnedsättning. Stadsdelsnämndens kostnader för administration och förvaltningslokaler minskade under 2008 jämfört med 2007. Förvaltningen flyttade under fjärde kvartalet 2007 till gemensamma lokaler och enbart mindre kostnader för lokalanpassningar kvarstår under 2008. Årskostnaderna för de nya förvaltningslokalerna minskade med ca 4,5 mnkr jämfört med kostnaderna för Hägerstens och Liljeholmens gamla förvaltningslokaler. Även personalkostnaderna inom administrationen minskade 2008 jämfört med år 2007 genom omstruktureringen och vakanshållning och ytterligare minskning av kostnader beräknas för 2009.

Ekonomi under planperioden

Budgeten minskar enligt plan med totalt 2,4 mnkr mellan 2009 och 2010. Prestationsförändringar ingår ej. Minskningen finns huvudsakligen inom äldreomsorgen och beror på en prognostiserad minskning av antalet äldre över 80 år.

De totala beräknade kostnadsökningarna för planperioden 2010 - 2012 beräknas överstiga kommunfullmäktiges plan. Under perioden 2010 - 2012 beräknas kostnaderna öka med ca 40 mnkr per år för bl.a. lönekostnadsökningar och övriga kostnadsökningar. Kostnaderna för de nya förskolelokalerna i samband med den stora utbyggnaden blir betydligt högre än befintliga lokaler. Även kapitalkostnaderna beräknas öka genom ökade investeringsutgifter för inventarier m.m. Det finns också en osäkerhet om konjunkturläget och utvecklingen av kostnaderna för ekonomiskt bistånd. I kommunfullmäktiges plan för 2010 är budgeten för ekonomiskt bistånd oförändrad för Hägersten-Liljeholmen och minskad med 1,2 mnkr år 2011. Kapitalkostnaderna beräknas öka med 5,8 mnkr under planperioden. Ökningar beror på ökade investeringar både parkanläggningar och maskiner och inventarier.

Kostnadsökningarna medför krav på effektiviseringar inom samtliga verksamheter med motsvarande belopp. För att uppnå en ekonomi i balans under planperioden krävs åtgärder med ca 40 mnkr per år. Arbetet inriktas på fortsatt effektivisering av administration och lokalutnyttjande samt att strikt följa lagar och stadens riktlinjer för olika biståndsbeslut. Behovet av vård- och omsorgsboende kan komma att minska under planperioden vartefter ytterligare seniorboenden och trygghetsboenden växer fram. Förebyggande insatser, samverkan med landstinget och en alltmer utvecklad hemtjänst, som kan tillgodose varje brukares individuella och specifika minskar också behovet av vård- och omsorgsboende.

Lokalförsörjningsplan

Se bilaga 2.